

fedőlapja, sem aljkiképzése nem volt (leszámítva egy 0,265×0,15 m-es tegula sine marginibus töredéket, amelyet talán az oldalfal folytatásának szántak). A részleges kőládásírt hasonló alaposággal rabolták ki, mint ahogy tették azt a téglasír esetében. A sírgödörben hagyott medence-, kereszt- és combcsontok helyzete alapján Ny-K-i tájolás feltételezhető. Melléklet, viseleti tárgy, vagy bárminemű, akár betöltésből származó, post quem datálást elősegítő lelet nem került elő.

A sírok irányítása megfelel a Kaszásdűlő, Raktárréti temető, a Bogdáni út – Meggyfa utca közötti szórványbetemetkezések, és a „Hercules villától” D-re húzódó sírcsoportok főbb tájolási irányának. A téгла- és kőládásírok a késő római temetőkben gyakorinak számítanak, igaz, a Raktárréti temető kései periódusában a viszonylag ritkán alkalmazott sírtípusok közé tartoztak, de párhuzamaik ott is kétségkívül megtalálhatók.

BUDAI BALOGH TIBOR

82. Budapest, III. Monostori út 15.
(KÖH 32597)

Ró

2010. szeptember 28-án végeztük a fenti területen a régészeti megfigyelést. A saroktelek az aquincumi polgárvárostól É-ra, a Római Camping közvetlen D-i szomszédságában található, azaz a vízvezeték től néhány 10 m-re K-re. A telken meglévő épület bővítéseként sávalapozással könnyűszerkezetű garázs épül. Az 50 cm széles és átlagosan 80–90 cm mély sávalapban a felső, kb. 30 cm vastag sötétbarna földréteg alatt 40 cm vastagságú, szürkés, vízköves-homokos réteg következett, sok csigával és szórvány római teguladarabokkal, ill. nagyobb vízkő-konglomerátumokkal. A mélyítés a legtöbb ponton itt meg is állt, a sávalap ÉNy-i sarkánál azonban – a jelenlegi járósínt alatt kb. 1 m mélyen – elérték egy barnás, részben szintén vízköves, de már kevés római épülettörmelék (patics, mészszeremcsék) tartalmazó réteg tetejét, amiben megálltak.

A rétegsor meglétét a közeli római kori vízvezeték magyarázza: a vízvezeték használaton kívülre kerülése után a területen állóvízek keletkeztek (lásd pl. Szentendrei út 141., Pók-Nánási-Városfal utcai területek), ezek nyomai a sok csigát tartalmazó, vízkőporos rétegek. Ezek alatt pedig már valószínűleg a római kori kultúrréteg következik.

A kivitelezés során a feltehetően már római kori kultúrréteg tetején álltak meg, régészeti objektum nem mutatkozott.

LÁNG ORSOLYA

83. Budapest, III. Mókus utca – Perc utca
(KÖH 76443)

Kő

2010. június 29. és július 27. között régészeti megfigyelést végeztem a két utca találkozásánál, gázvezeték

cseréjéhez kapcsolódóan. A vezeték a régi nyomvonalon haladt, új területen nem végeztek földmunkát, így csak az árok oldalfalában lévő jelenségeket figyelhettük meg.

A visszatöltésből felszínre került egy faragott középkori kő (vízköpő részlete), amely feltehetően a közelben lévő klarissza kolostorhoz köthető. A Mókus utcai szakaszon a meglévő gázvezeték árkanak oldalfalában látható volt egy égett rész 130 cm-re a felszíntől (véltetően egy gödör betöltésében). Leletanyag nem került elő belőle, elhelyezkedése alapján középkorinak gondolhatjuk.

A kivitelezés Perc utcai szakaszán egy ÉNy-DK irányú fal csonkjai kerültek felszínre, melyet a vezeték fektetésekor vágtak el. Alul törtköves, felső része téglából falazott, mészhabarccsal.

PAPP ADRIENN

84. Budapest, III. Nánási út 3.
(KÖH 76489)

U, LT, Ró

2010. július 26. és augusztus 17. között szondázó feltárást végeztünk a 23779/5 hrsz.-ú ingatlanon. Közvetlen közelében 2005 folyamán egy 2–3. századi kőépület maradványai, egy kora római Spitzgraben, több az építménynél későbbi mészégető kemence, valamint néhány ismeretlen korú csontvázas sír került elő. A kora római kori árok betöltésének tetején talált [FRIG]ERIDVS [VP DVX - -] bélyegű téгла alapján az ásató egy katonai létesítmény közelségére gyanakodott.

A telek K-i, azaz Római parti végében a tulajdonos mélygarázzsal ellátott társasház építését tervezte. A kutatóárokot K-Ny-i irányban húztuk meg a leendő házalap D-i téréfjén. Szélessége a jelenlegi beépítettség (még álló csónakház) miatt nem haladhatta meg a 2,5 m-t. Rétegtani szempontból a terület nem bizonyult különösebben bonyolultnak.

Az árok közepén egy késő római burgus maradványai kerültek napfényre. Az eddig ismeretlen torony az Ulcisia 6 (Kossuth Lajos üdülőpart 21.) és a feltételezett Ulcisia 7 (Gázgyár) őrtornyok közötti szakaszon helyezkedik el, előbbtől mintegy 1000 m-re D felé, a másiktól körülbelül 350 m-re É-i irányban. Habarcsba rakott alapfalai 2,5 m szélesek, és 1,5 m mélyek. Hosszú szakaszokon több kőornyi magasságban állt a sóderes habarcsba rakott 1,6 m vastag felmenőfal. A falazás típusa opus incertum, de a falsíkokon helyenként felismerhető a kváderfalazás szándéka. Változó térközönként lapos téglasorok lefektetésével egyenlítették ki a lokális pontatlanságokat. A falakat nem vakolták, csak a fuga anyagát kenték szét a kövek felületének jó részén. Mind a külső, mind a belső falsík több helyütt kormozódott. Teljes hosszúságában csak az É-i falat sikerült feltárni, ennek hossza meghaladja a 19 m-t, a K-i és Ny-i belső falsíkok egymástól mért távolsága 16 m.

A burgus földszinti részét sárga agyaggal döngölték le, amelynek későbbi megsüllyedéseit építési törmelékkel (talajanyaggal kevert, apróra zúzott tegulával)

javították. A sárga járószintből több, késő római kis-bronz került elő. A járószint sok helyütt vörösre égett, kormos, faszenes volt. Minden jel szerint az építményt felgyújtották, az emeleti födémek és a tetőszerkezet a földszintre omlottak. Az omladékrétegből számos bekormozódott bélyeges téglá került elő, amelyeken kivétel nélkül *Frigeridus vp dux* és *Valentinus tribunus* neve olvasható. A burgus működési idejéből egyéb lelet nem került elő (leszámítva a padlószintből származó érmekeket), a feltárt körülbelül egyötödnyi rész ismeretében úgy tűnik, hogy a létesítményt a felgyújtás előtt kiürítették. Egyelőre a bélyeges téglák jelentik az egyetlen kronológiai fogódzót, ezek alapján a torony építési ideje *Frigeridus dux* (371–373/374) hivatali idejére tehető, nagy valószínűséggel a 371–372. évekre, amikor a Dunakanyarban is több hasonló méretű burgus épült a professzionális építőcsapat, a *legio I Martia* egy különítményének közreműködésével.

A sárga padlószintet több helyütt átvágtuk, ennek során tűzrakóhelyeket és szemetesgödöröket találtunk. Utóbbiakból késő római mázas kerámia és törött vasszerszámok (sarló, kasza, horoló, kaparó, kampó) kerültek elő. A padlószint alatti késő római jelenségek az építkezést közvetlenül megelőző, előkészítő munkálatokkal, ill. magával az építkezéssel állhatnak kapcsolatban.

A Nánási úti burgus méretei alapján nem a Római part eddig ismert űr- és jelzőtornyaival áll rokonságban, hanem egyebek mellett a Visegrád-Lepence, Leányfalu és a földrajzilag legközelebb eső Budakalász, Luppá-csárda lelőhelyen feltárt késő római katonai objektumokkal. A leányfalui-típusú tornyokat egy vékonyabb kerítőfal és azon túl árokrendszer védte. Esetünkben a vizsgált terület kicsinyisége miatt sem a kerítőfal, sem pedig az árokrendszer nem kerülhetett elő. Ezek feltérképezésére földradarral tettünk kísérletet, azonban a talaj jelenlegi víztartalma, túltelítettsége átmenetileg ellehetetlenítette a vizsgálatot.

A területet a kora római korban több, egymással nagyjából párhuzamosan futó, É–D-i árok tagolta. Magasabb térszínen keskenyebb, a part menti részen szélesebb árkok futottak. Ezek az erődépítéskor feleslegessé váltak, betöltötték őket, egyebek mellett törött *Frigeridus* névbélyegzős téglákkal is. Gyaníthatóan a burgus földszintjének döngölt sárga agyagpadlója is az alatta futó árkok elégtelen, nem tömörített visszatöltése miatt süllyedt meg időről-időre.

A római kort megelőző időszakokra vonatkozóan viszonylag kevés információt gyűjtöttünk, mert a tornyon kívül nem mélyültünk a kultúrszintbe, a tornyon belül pedig csak a szükséges mértékben vágtuk át a burgus járószintjét. Annyi azonban így is bebizonyosodott, hogy a terület korábban kelta és neolitikus kori használat alatt is állt. A római kor korábbi időszakában egyébként csonkították a terepfelületet, a kultúrszint nagyobb szervesanyag-tartalmú felső részét lehúzták, és a közeli, 2–3. századi kőépület körül terítették szét.

Ami a kőépületet illeti, az a Valentinianus-kori burgus építéskor már kb. egy évszázada nem üzemelt. A mészégető kemencéket nyilván azért telepítették oda, hogy a felhagyott épület falaiból kitermelt mész-kő is a burgus építésének hatalmas mész-szükségletét fedezhesse.

A burgus ÉNy-i sarkát a 11. században az alapokig visszabontották, ahogy erről a kövek közé került Orseolo Péter érme tanúskodik. Az újkorban számtalanszor átvágták, visszabontották, sőt É-i falába két közműárkot is belevéstek.

BUDAI BALOGH TIBOR

85. Budapest, III. Záhony utca 10.
(KÖH 31505)

Ró

2010. április 29-én lakossági bejelentés nyomán mentünk ki a területre, ahol gázcsőárok kialakítás folyt. A munkát nem jelentették be, a munkaterületen senki sem tartózkodott. A gázcsőárkot láthatóan egy korábbi cső kiváltására áshatták. Ennek megfelelően az É–D-i irányban meghúzott, kb. 50–60 cm széles és átlagosan 1,3 m mély árok D-i részében a visszatöltés volt látható. Észak felé már a termett, sötétbarna talajt is elérte a mélyítés, felette feltöltés volt. Az É felé néhol már 1,5 m mély árokban, vagy metszetében ugyan régészeti jelenség nem látszott, de a kidobott földben több kisebb és 1 nagyobb tegulatöredéket figyeltünk meg. A terület régészetiileg védett, az aquincumi polgárváros K-i szegélyén található, a tegulák jelenléte is épületmaradványok közelségére utal.

LÁNG ORSOLYA

86. Budapest, XI. Építész utca
(KÖH 73043)

B

Csatornaépítéshez kapcsolódóan megelőző feltárást végeztünk 2009-ben az Építész utcában, ahol a Karcag u. és Fegyvernek u. közötti szakaszon korai és középső bronzkori telepobjektumok kerültek elő.

2010 tavaszán az Építész utca további szakaszán, a Fegyvernek u. és a Fehérvári út között folytatódott a csatornaépítés. Ezen a szakaszon a bronzkori telep objektumai már nem jelentkeztek, csupán szórványosan került elő néhány középső(?) bronzkori kerámia.

BESZÉDES JÓZSEF

87. Budapest, XI. Mezőkövesd utca 1–3.
(KÖH 42763)

U, R, Ró

A régészetiileg védett telken (43767/5 hrsz.) lakópark építéséhez kapcsolódóan megelőző feltárást végeztünk 2010. április 7. és június 16. között.